

سخن نخست

عرفان اسلامی فرآورده ارزشمندی از مجاهدت‌ها و مکاشفه‌های سالکانه و عارفانه برجسته‌ترین عارفان مسلمان، همراه با باطن‌کاوی و ذوق‌گیری ایشان از سطوح مختلف دین است. از همین رو، عالمان طراز اول دینی در عرصه معارف اسلامی، همچون ابن سینا، صدر المتألهین شیرازی، فیض کاشانی، ملاهادی سبزواری و در عصر ما، افرادی همچون علامه طباطبایی و بزرگانی دیگر را به خود شیفته کرده است. این شیفتگی، از سر هوس ورزی و هواخواهی نیست که عرصه دین، جای هوا و هوس نیست، بلکه این دلدادگی، در تحقیق و فهم عمیق دو سویه از معارف برین اسلامی و آموزه‌های عرفانی ریشه دارد. در همین راستا، تأمل عمیق و فهم همه‌جانبه مسائل عرفانی - افزون بر آنکه در نهایت به فهم درست‌تر و کامل‌تر آموزه‌های عرفانی می‌انجامد و به قضاوت منصفانه‌تری درباره صحت و سقم آنها و میزان هماهنگی و یا ناهماهنگی آنها با معارف شریعت منتهی می‌گردد - در عرصه‌های مختلف دین پژوهی، همچون هستی‌شناسی، اخلاق و تربیت، روان‌شناسی، هنر و ادبیات و زبان‌شناسی و ... تأثیر شگرفی خواهد داشت.

البته پیداست که ورود به معارف عرفانی و بررسی آثار عرفا افزون بر ذوق و استعداد لازم، به سعه صدر بالا و صبر و تحمل بسیار نیازمند است؛ زیرا قلبی که در چنبره پندارهای فراهم آمده از الهیات موروثی و عوامانه، گرفتار باشد و چند سطحی بودن دین در حوزه معارف را نشناسد و در دین‌شناسی، از سطح ظاهر الفاظ با همان معانی و مصادیق متعارف تجاوز نکند و فهم ضعیف خود را اوج معرفت دینی انگارد، هرگز نمی‌تواند به درک معارف عرفانی نائل شود و همگامی آنها با سطوح برین دین را بشناسد. باید چشم‌ها را شست و دل‌ها را صفا داد و در وادی معرفت حق به

تأمل آیات و روایات توحیدی نشست و درباره حدیث «لو علم ابوذر مافی قلب سلمان لقتله» ژرف‌تر اندیشید.

یکی از پی‌آمدهای درخشان انقلاب اسلامی ایران که بارهبری شخصیتی بی‌نظیر و جامع‌الاطراف همچون امام خمینی علیه السلام و هم‌زمان با ظهور علامه طباطبایی علیه السلام به دست آمد، فراهم شدن فضایی آماده برای دریافت معارف عمیق عرفانی بوده است. گرایش عمومی در جهان امروز به مقوله‌ی عام عرفان و نیز گرایش‌های شدید عرفانی و معنویت‌گرایانه‌ی ایرانیان به ویژه جوانان و تحصیل‌کردگان، با کمک فضای پس از انقلاب اسلامی، حوزه‌ها را به تغییری بنیادین در نگاه به آموزه‌های عرفانی واداشت؛ به گونه‌ای که رویکردهای واپس‌گرایانه و قشری، جای خود را به اندیشه‌های همدلانه و ژرف‌نگر داد. تا آنجا که برخوردهای بسیار سخیفی که پیش‌تر در باب عرفان و عارف و آثار عرفا وجود داشت، به اقبالی عمومی در پذیرش منطق و فلسفه اسلامی تا فلسفه متعالیه صدرایی و نیز عرفان نظری و عملی بدل گردید؛ به نظر می‌رسد حرکت‌های مخالف عرفان در چنین فضایی - با وجود کنترل‌های مناسب - نه تنها آسیب‌زا نیست، بلکه می‌تواند به نقد درست حوزه‌های مختلف عرفانی بینجامد، خرافات صوفیان نادان را از گوهرهای ناب جدا کند و هرچه بیشتر سطوح اذهان طالبان علوم دینی را به معارف عمیق شریعت آشنا سازد.

نشریه معارف عقلی، در این ویژه‌نامه که به عرفان اختصاص دارد، در پی کندوکاوی ژرف درباره‌ی مسائل مطرح در حوزه‌های مختلف عرفانی است. باشد که این کوشش‌ها در شفاف‌تر شدن هرچه بیشتر معارف اسلامی و عرفانی گامی مؤثر بوده باشد.

دبیر علمی

